

Śmietka kielkówka (*Delia florilega* Zetterstedt, 1845)

i śmietka glebowa (*D. platura* Meigen, 1826)

1. Systematyka

Rząd – muchówki (*Diptera*)

Rodzina – śmietkowate (*Anthomyiidae*)

Oba gatunki należą do polifagów, tj. roślinami żywicielskimi są różne gatunki upraw. Spośród roślin warzywnych, szkody o gospodarczym znaczeniu wyrządzają na ogórku polowym i fasoli. Z reguły szkodniki te występują razem, chociaż w ostatnich latach na plantacjach warzyw częściej występuje *D. platura*. Z uwagi na analogiczny cykl rozwojowy i wymagania środowiskowe, traktowane są one jako jeden szkodnik wymagający tych samych metod zwalczania.

2. Biologia i opis gatunku

Oba gatunki występują w 3-4 pokoleniach w ciągu roku. Szkodniki te zimują w bobówkach w ziemi, w strefie korzeniowej roślin żywicielskich, na głębokości do 5 cm. Na wiosnę (kwiecień, maj) wylatują muchówki pierwszego pokolenia. Samice składają jaja w ziemię, w której znajdują się rozkładające się szczątki roślinne lub pod grudki świeżo przyoranej ziemi. Źródłem przyciągania jest także niedokładnie przykryty obornik. Samice następnych pokoleń składają jaja głównie na roślinach, często do tkanki wcześniej uszkodzonej przez inne szkodniki. W lipcu pojawia się drugie pokolenie. Od sierpnia do października występuje trzecia generacja, a przy ciepłej jesieni może się pokazać czwarte pokolenie.

Morfologia. Oba gatunki są do siebie podobne. Muchówki osiągają długość do 6 mm. Są one koloru szarego, a odnóża i czułki - koloru czarnego. Ciało jest pokryte czarnymi szczecinkami. Morfologicznie nie odróżnia się samic obu gatunków, natomiast różnią się samce. Samiec *D. platura* na zewnętrznej stronie środkowego członu stopy (tm_2) posiada długie, delikatne szczecinki. U *D. florilega* te szczecinki nie występują. Jajo jest białe, długości do 1.2 mm. Larwa jest biaława, długości do 8 mm.

3. Opis uszkodzonej rośliny

Larwy początkowo żerują przejściowo w rozkładających się resztkach roślin znajdujących się w ziemi, a później przechodzą na pokarm roślinny. Źródłem przyciągania są substancje wydzielane przez kiełkujące nasiona. Larwy śmietek zagrażają wyłącznie nasionom i wschodom ogórka (skala BBCH 0/1-9 oraz 1/10-12). Larwy żerują wewnątrz pęczniejących i kiełkujących nasion, a potem drążą kręty korytarz w części podliścieniowej siewek, uszkadzając także liścienie. Efektem ich żerowania jest zamieranie wschodów ogórka. Oba gatunki nie uszkadzają starszych roślin. Śmietki pierwszego pokolenia największe szkody wyrządzają w rejonach stałej uprawy roślin dyniowatych i strączkowych.

Śmietka kielkówka - uszkodzone siewki ogórka

4. Metodyka wykonania obserwacji

Ocenę szkód wyrządzonych przez larwy przeprowadza się w okresie, kiedy stwierdzi się wzejście wszystkich zdrowych roślin (skala BBCH 1/10-11). Okres ten przypada na drugą połowę maja lub pierwszą połowę czerwca. W tym celu w rzędzie, na odcinku o długości 3 mb, w trzech miejscach po przekątnej plantacji (w równych odstępach), wykopuje się po kolei

nasiona i wschodzące rośliny notując liczbę uszkodzonych i nie uszkodzonych nasion i roślin. Obserwacje należy rozpocząć od 3 lub 4 rzędu od brzegu pola.

5. Próg zagrożenia i terminy zabiegów

Za próg zagrożenia uważa się liczbę (procent) uszkodzonych nasion i wschodów ogórka przez oba gatunki szkodników. Przekroczenie 5% uszkodzonych bądź zniszczonych roślin jest sygnałem do wykonania zabiegów ochronnych w następnym roku. Powszechnie stosowaną metodą ochrony jest obowiązkowe zaprawianie nasion.

6. Ocena szkodliwości

Szkodliwość śmietek ocenia się w okresie wschodów ogórka, metodą podaną w pkt. 4.

Ocena szkód wyrządzonych przez larwy:

- słabe: do 5% wypadów roślin,
- średnie: do 10% wypadów roślin,
- silne: powyżej 10% wypadów roślin.